

Milli Kütüphane Yazma Eser Koleksiyonu 18. Yüzyıl Lake Cilt Kapakları*

National Library Manuscript Collection 18th Century Lacquered Binding Covers

ÖZET

Uygurlukların toplumsal ve tarihi değer yargıları sonucu dünü, bugünü ve geleceği arasındaki bağı kuran unsurlar kültür ve sanattır. Medeniyeti toplumların kültürel birikimleri ve sanat eserleri oluşturur. Türk kültürünü yansıtan ve köklü bir geçmişe sahip olan geleneksel sanatlar içerisinde önemli bir yeri cilt sanatı oluşturmaktadır. Ciltler malzemelerine ve yapım tekniklerine göre isimler alırlar. Lake cilt de adını "lak" (vernik) kelimesinden alır.

Osmanlı Döneminde, 15. yüzyılda ilk örnekleri görülen lake ciltler, 18. yüzyılda batı ile ilişkileri neticesinde kültürel gelişmelerle, cilt sanatında kimliğini koruyan eserler verir. 18. yüzyılda lake cilt kapaklarının bezeme tasarımları dönemin sanatsal beğeniyle uygun olarak vazö içinde çiçekler; bükülüp kıvrılmış uzun saz yolu tarzı yapraklar, örgülü şerit ve kurdelelerle ışık-gölge kullanılarak derinlik tesiri sağlanmaya başlanması bu dönemde karşılaştığımız yeniliklerdir. Kullanılan renklerde ise tonlamalar görülmeye başlar. Günümüzde bu önemli eserlerin bir kısmı Milli kütüphanede muhafaza edilmektedir.

Milli Kütüphane'de kayıtlara göre çeşitli koleksiyonlardan oluşan yazma eserler bulunmaktadır. Bu eserlerin ciltleri üzerine çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bizim yapacağımız bu çalışma ile Milli Kütüphane'de "A" kataloğunda bulunan envanterlerinden elde edilen verilere göre 18. yüzyıldan günümüze ulaştığı belirlenen 4 adet lake cilt kapağı incelenmiştir. Ciltler envanter numarasına göre sıralanmış ve her cilt ayrıntılı olarak fotoğrafları ile belgelenecek tanıtılmıştır. Cildi oluşturan bölümler, cilt üzerinde yer alan süslemeler, cilt yapımında kullanılan teknikler, kullanılan renkler detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kütüphane, Cilt, Lake, Sanat, Bezeme.

ABSTRACT

Times As a result of the social and historical value judgments of civilizations, culture and art are the elements that establish the link between the past, present and future. Civilization is formed by the cultural accumulation of societies and works of art. The art of binding occupies an important place among the traditional arts that reflect Turkish culture and have a deep-rooted history. Bindings are named according to their materials and production techniques. Lacquer binding takes its name from the word "lacquer" (varnish).

Lacquered bindings, the first examples of which were seen in the 15th century in the Ottoman Period, gave works that preserved their identity in the art of binding with cultural developments as a result of relations with the West in the 18th century. In accordance with the artistic taste of the period, the ornamental designs of lacquered binding covers began to provide the effect of depth by using flowers in vases, twisted and curled long reed-like leaves, braided ribbons and ribbons, and light and shadow, which are innovations we encounter in the 18th century. Shades began to appear in the colors used. Today, some of these important works are preserved in the National Library.

When the records of the National Library are examined, there are manuscripts in various collections. Studies on the bindings of these works are quite limited. In this study, 4 lacquered binding covers, which were determined to have survived from the 18th century to the present day according to the data obtained from their inventories in the "A" catalog in the National Library, were examined. The volumes are arranged according to their inventory numbers and each volume is documented and introduced in detail with photographs. The parts of the binding, the ornaments on the binding, the techniques used in binding production, and the colors used were analyzed in detail.

Keywords: Library, Binding, Lacquer, Art, Decoration

GİRİŞ

Medeniyetlerin en önemli bileşenleri bilim, kültür ve sanattır. İçinde bulunduğumuz coğrafya, geçmişten bugüne kültür varlıklarını barındıran eserlerle doludur. Yazma eserler, kültürel geçmişimizin zengin içeriğinin ötesinde sanatsal özelliklerinin korunarak gelecek kuşaklara aktarılması gerekli kültür mirası arasında yerini almıştır. Yazma

Şener Küçüktepe¹

How to Cite This Article

Küçüktepe, Ş. (2024). "Milli Kütüphane Yazma Eser Koleksiyonu 18. Yüzyıl Lake Cilt Kapakları" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:10, Issue:4; pp:505-511. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11097881>

Arrival: 29 January 2024

Published: 30 April 2024

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

* Dipnot Bu çalışma, "Milli Kütüphane Yazma Eserler Koleksiyonu Osmanlı Dönemi (17-19. Yüzyıl) Deri Cilt Kapakları" Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Türk İslam Sanatları Tarihi Bilim Dalı'nda 02.06.2020 tarihinde tamamlanmış olduğu doktora tezinden üretilmiştir.

¹ Dr., Kayseri, Türkiye, ORCID: 0000-0001-5224-8479

eseri nadir kılan temelde her biri için çoğu zaman birden çok kişinin hat, tezhip, minyatür ve cildiyle yoğun emek sarf etmiş olmasıdır.

Günümüzde bu önemli eserlerin bir kısmı Milli kütüphanede muhafaza edilmektedir. Milli Kütüphane, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Millî Kütüphane kuruluş çalışmalarına ilk kez 1946 yılında 15. Cumhuriyet Hükümeti Programında yer verilmiştir.

Millî Kütüphane bünyesinde satın alma, bağış ve devir yoluyla oluşan nadir basma eserler koleksiyonu mevcuttur. Koleksiyon ağırlıklı olarak Almanca, Fransızca, İngilizce, İtalyanca, Latince, Yunanca vb. dillerinde yazılmış eserlerden oluşmaktadır. Bu eserler Türk kültürü, edebiyatı ve tarihini içeren eserlerin yanı sıra din, coğrafya, felsefe, tıp, sosyal hayat, seyahatname ve buna benzer konuları içermektedir.

Dijital kütüphane üzerinden 28.115 cilt yazma eser ve kitabın künyesi ve birçoğunun dijital görüntüleri mevcuttur (URL 1).

Milli Kütüphane'de kayıtlara göre çeşitli koleksiyonlardan oluşan yazma eserler bulunmaktadır. Bu eserlerin ciltleri üzerine çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bizim yapacağımız bu çalışma ile Milli Kütüphane'de A kataloğunda bulunan envanterlerinden elde edilen verilere göre 18. yüzyıldan günümüze ulaştığı belirlenen 4 adet lake cilt kapağı incelenmiştir. Ciltler envanter numarasına göre sıralanmış ve her cilt ayrıntılı olarak fotoğrafları ile belgelenecek tanıtılmıştır. Cildi oluşturan bölümler, cilt üzerinde yer alan süslemeler, cilt yapımında kullanılan teknikler, kullanılan renkler detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.

Cildin Tanımı ve 18. Yüzyıl Lake Ciltler

Cilt; hat, tezhip ve minyatür gibi kitap sanatları arasında yer alan önemli bir sanat koludur. Cilt, işlevsel niteliği olan, dağınık halde bulunan yazılı ve basılı nüshaların dağılmadan saklanması, kitabın kapaklarının yıpranmasını önleyen koruyucu bir yapıdır.

Ciltler malzemelerine ve yapım tekniklerine göre isimler alırlar. Lake cilt de adını "lak" (vernik) kelimesinden alır. Cilt üzerine uygulanan şukufe, minyatür, yazı gibi tezyinatın korunmasını sağlayan cilalı cild çeşididir. Lake ciltlerde kapağın mukavva veya derinin perdahlanıp tamamen pürüzsüz hale getirilerek verniklenir. Bu cilalı satıh üzerine altın ve boya ile bezendikten sonra parlak bir yüzey elde edinceye kadar birkaç kat daha verniklenerek yapılır (Aritan, 2008).

18. yüzyılda batı ile yüz yüze gelen Osmanlı sanatında yine de kimliğini koruyan şaheserler verilir (Derman, 2012). Dış ve iç kapak süslemeleri artmış, her renk deri ve daha bol altın kullanılmıştır (Özen, 1998). 18. yüzyılda da klâsik deri ciltlerin yapımı devam ederken, realist motifli ciltler de çokça yapılmıştır (Binark, 1975). Bu devirde yapılan ruganî kaplar da dikkat çeker (Derman, 2012). Osmanlı döneminde 15. yüzyılda ilk örnekleri görülen lake ciltlerin III. Ahmed döneminden başlayarak arttığı görülmektedir. Özellikle Diyarbakır, Bursa, İstanbul ve Edirne şehirlerinde lâke cilt yapılmıştır. Gelibolulu Ali'nin ruganî diye adlandırdığı bu ciltlere en güzel örnekleri Edirne'de yapıldığı için Edirnekâri de denilmiştir (Çığ, 1971).

18. yüzyılda lake tekniğinde yapılmış ciltlerin pek çoğunda özellikle "saz üslubunu" yeniden yorumlayan mücellit ismine rastlanmaktadır (Özbek, 2005). Bu uygulamanın başta gelen sanatçısı 1718-1763 yılları (Tanındı, 1993) arasında eser veren Ali Üsküdarî'dir. Kitap cildinden murakkaya, yazı çekmecesinden (Çığ, 1949) yazı kuburlarına ve yaylara kadar çok değişik türde eser vermiş, döneme damga vurmuştur (Çağman, 1989).

Bu dönem içinde lake tekniğiyle eser veren Ahmet Hazine ve Çakerî cilt kapaklarında çiçek buketlerini kullanırlarken aynı zamanda bir ressam olan Ahmet Buharî batı tarzı manzara tasvirlerini kapaklara işlemiş bir sanatçı olarak bilinir (Özbek, 2005).

Lake müzehhipleri olarak öne çıkmış diğer isimler: Hacı İbrahim, Yusuf-u Mısırî, Esseyid Ahmed, Mustafa Edirni, Mustafa Nakşî, Zihnizade Haşim Dede, Nakşî Hasan, Nakşî Dede, Mücellid Abdülkerim, Rağıp ve Nakşî Mücellit Tefvik'tir (Çığ, 1970).

18. asırda Saray nakkaşhanesi'nde bulunan sanatkarlar, Batıdan gelen tesirlere kendi zevk ve görüşlerini de katarak Türk rokokosu denilen yeni bir üslupla eserler meydana getirmişlerdir (Akar, 1969). Asrın ilerleyen yılları, tezyinatı Batı ağırlığını artırmış ve geleneğe bağlı özellikler yavaş yavaş kaybolmaya başlamıştır. Vazo içinde çiçekler; bükülüp kıvrılmış uzun saz yolu tarzı yapraklar, örgülü şerit ve kurdelelerle ışık-gölge kullanılarak derinlik tesiri sağlanmaya başlaması bu dönemde karşılaştığımız yeniliklerdir (Ç. Derman, 1999).

Milli Kütüphane Yazma Eser Koleksiyonu 18. Yüzyıl Lake Cilt Kapaklarında Bezeme

Resim 1. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 161 Envanter Numaralı Cildin Dış ve İç Kapağı (URL 1).

Örnek No: 1

Eser Adı: Mecmû'a-i Ed'ie

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 161

Türü: İslâm Dini-Ed'ie ve Havas

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 145x92-115x67 mm.

Varak Sayısı: 38

Bezeme: Cildin ön ve arka kapaklarda aynı desen uygulanmıştır. Lâke cilt olarak süslenen dış kapakların ortasında natüralist bir süslemenin yer aldığı dikdörtgen bir yüzey oluşturulmuştur. Kapak kenarlarında yapraklarla oluşturulmuş bordür görülür. Bordür etrafına iki sıra altın cetvel çekilmiştir.

Cildin her iki kapağının sarı zemin üzerine serbest kompozisyonda yerleştirilen dallar üzerinde gül, zeren, küpe, nergis, hercai çiçekleri, bu çiçeklerin goncaları ve yapraklarla bezenmiştir. Çiçekler ve goncaları pembe-sarı renk ve tonları ile, yapraklar yeşil renk ve tonların hâkim olduğu kompozisyonda gölgelendirme yapılarak hacim kazandırılmış çiçekler oldukça realisttir.

Miklepsiz düzenlenen cildin sırtı süslemesizdir.

İç kapaklar kahverengi deridir. Kapak kenarlarında altın cetvel arasında yapraklarla oluşturulmuş zencirek vardır. Halkar üslubunda dal üzerinde çeşitli çiçek düzenlemesi yer alır. Küpe tanımlanabilen çiçektir.

Tarihlendirme: "Mecmû'a-i Ed'ie" isimli eserin istinsah tarihi ve yazarı bilinmemektedir. Lake ciltler barok-rokoko tarzı çiçek bezemeleriyle birlikte klasik desenli ciltler daha çok 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren görülür. Dolayısıyla cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Resim 2. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3664/3 Envanter Numaralı Cildin Dış Kapağı (URL 1).

Örnek No: 2

Eser Adı: Vâkı'a-nâme

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3664/3

Türü: İslâm Dini-Tasavvuf ve Tarikatlar

Müellif: Veysî Üveys b. Mehmed Alâşehrî

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: 1177 (1763)

Ölçüleri: 205x130 - 160x85 mm.

Varak Sayısı: 21b-30b

Bezeme: Her iki kapakta aynı desene sahiptir. Lake cildin kapakları bordür ile çerçevelenmiştir. Bordür yüzeyinde belli bir düzende yerleştirilen hançeri yapraklar görülür. Hançeri yapraklar altın ile boyanmıştır. Bordürün dışında bir, içte iki sıra cetvel vardır. İçteki cetvelin üzeri belirli aralıklarla yaprak motifi ile kuşatılmıştır. Köşebent kıvrım dallar üzerindeki hançeri yapraklarla oluşturulmuştur.

Ciltte kapak yüzeyi, kırmızı kurdele ile bağlı gül, gül goncası, peygamber çiçeği ve çiçeklerin yaprakları yer almaktadır. Gülün arkadan görünecek şekilde çizilmesi ile buket derinlik kazanmıştır. Gül ve goncası pembe renk ile, peygamber çiçeği mavi renk ile boyanmıştır. Yapraklar ve dallar yeşil renktedir.

Eserin sırt kısmı kahverengi renk deri ile onarıldığından dolayı görülememiştir.

İç kapaklar süslemesizdir.

Tarihlendirme: “Vâkı'a-nâme” adlı eser “Veysî Üveys b. Mehmed Alâşehrî” tarafından 1177 (1763) tarihinde istinsah edilmiştir. Benzerini Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi D854 kayıtlı 1780 yılına tarihlenen “Beyhan Sultan’ın Hesap Defteri” ve Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Millet Yazma Eser Kütüphanesi 1307 envanter numaralı yazmada buluruz (Demiriz, 2019). Döneminden özgün olmalıdır.

Resim 3. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3830 Envanter Numaralı Cildin Dış ve İç Kapağı (URL 1).

Örnek No: 3

Eser Adı: es-Sahifetu's-Seccadiye

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3830

Türü: İslâm Dini-Ahlak ve İctimaiyat

Müellif: Bilinmiyor

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: 245x155 - 170x95 mm.

Varak Sayısı: 230

Bezeme: Ciltte ön ve arka kapak aynı desene sahiptir. Lake cilt miklepsiz düzenlenmiştir. Kapak kenarları kalın bordürden, ince bordüre doğru üç sıradır ve bordür araları cetvellerle çerçevellenmiştir. Dıştaki bordür, siyah zemin üzerine altın ile yapılmış sarmal dallar üzerinde rumi, gonca ve yapraklarla bezenmiştir. İkinci bordür zemin rengi sülyendir. Bordür yüzeyi, çift iplik üzerinde sarı, yeşil yapraklar ve goncalarla süslenmiştir. Üçüncü bordür ile birinci bordürün süslemesi aynıdır.

Kompozisyonda ¼ oranında simetri desen kullanılmıştır. Merkezde penç motifinden çıkan yatay ve dikey eksenide çıkan dallar üzerinde goncalar görülür. Merkezdeki penç motifinden çıkan rumiler goncalara kapalı form yaparak iç içe geçmiş kartuşlardan oluşturulmuş. Kartuş zemini sarı ve siyah renktedir. Motiflerde altın, yeşil, pembe, kırmızı, mavi renk kullanılmıştır.

Kitabın sırtı bezemesizdir.

İç kapakta siyah deri kullanılmıştır. Kenarında bir sıra altın cetvel çekilmiştir. Merkezde siyah zemin üzerinde hâlkâr üslubunda bahar açmış ağaç motifi ile süslenmiştir.

Tarihlendirme: “es-Sahifetu's-Seccadiye” adlı eserin yazarı ve istinsah tarihi belli değildir. 18. yüzyıl ciltlerinde yaygın olarak lake cilt uygulandığı bilinmektedir. Topkapı Sarayı Kütüphanesinde EH. 2892’de 18. yüzyıla tarihlendirilmiş cilt içerisindeki karşılıklı iki “Murakka” dan birinde bahar açmış ağaç motifi görülür (Demiriz, 1986). Bu bahar açmış ağaç motifi’de incelediğimiz cildin iç kapağı deseni ile benzemektedir. Eserle olan benzerliği de göz önüne alınarak cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

Resim 4. Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3850 Envanter Numaralı Cildin Dış ve İç Kapağı (URL 1).

Örnek No: 4

Eser Adı: Mesnevî

Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane

Envanter No: 06 Mil Yz A 3850

Türü: Edebiyat

Müellif: Mevlâna Celaleddin Rumi

Mücellit: Bilinmiyor

İstinsah Tarihi: Bilinmiyor

Ölçüleri: Bilinmiyor

Varak Sayısı: Bilinmiyor

Bezeme: Ciltte ön ve arka kapak aynı desene sahiptir. Lake cilt miklepsiz ve köşebentsiz düzenlenmiştir. Kapaklar bordür ile çerçevelenmiştir. Bordürde penç, lale, tanımlanamayan çiçekler ve yapraklar görülür. Yapraklar yeşil, çiçekler sarı renk ile boyanmış, kırmızı renkle gölgeler verilmiştir. Bordürün etrafı altın cetvellerle kuşatılmış, cetveller arası çift iplik rumilerle bezenmiştir.

Şemse kapak merkezinde, salbekli, oval formda ve dilimlidir. Şemse yüzeyinde Hz. Meryem ve Hz. İsa'nın minyatürü vardır. Minyatürde Hz. İsa, Hz. Meryem'in kucağındadır ve üzerinde kıyafetleri yoktur. Hz. Meryem'in başında beyaz bir örtü, üzerinde turuncu bir elbise ve yeşil renkte hırka gibi bir giysi gözlenmektedir. Salbek palmet biçimindedir ve şemseden uzağa yerleştirilmiştir. Salbek yüzeyinde penç motifinden çıkan dal üzerinde lale, lale goncası ve yaprak motifleri ile süslenmiştir. Şemse ve salbek etrafı tahrirlenmiştir.

Şemse ve bordür arasında kalan yüzey altın ile çalışılmış helezonların taşıdığı lale, penç, tanımlanamayan irili ufaklı çok sayıda çiçek ve yapraklarla süslenmiştir.

Cildin sırt kısmına kahverengi deri ile onarım yapılmıştır, bundan dolayı görülememiştir.

İç kapaklardan biri minyatürlü diğer kapak desensizdir. Minyatürlü olan kapağın etrafı bordür ile çerçevelenmiştir. Bordürün siyah zemin üzerindeki deseni kıvrım dallar üzerinde penç ve yaprak motiflerinden oluşmaktadır. Minyatürde siyah ve turuncu renk hakimdir. Minyatürde dış mekân resmedilmiştir. İki kişinin yerde oturup karşılıklı sohbet ettiği, bir kişinin ayakta sohbe katıldığı görülmektedir. Oturan kişilerden biraz uzakta yerde oturan kız figürü bulunmaktadır. Figürün arkasında kuşlar, önünde geyikler vardır.

Tarihlendirme: "Mesnevî" isimli eser "Mevlâna Celaleddin Rumi" tarafından yazılmıştır. Herat'ta istinsah edilen eserin istinsah tarihi belli değildir. Merkezde yer alan şemse, şemsenin etrafına yapılan iri çiçek bezemeleri ve lake tekniği bakımından cildin 18. yüzyıl özelliği taşıdığı görülür. Bu özelliklerden dolayı cilt 18. yüzyılda yapılmış olmalıdır.

SONUÇ

Milli Kütüphane “A” kataloğunda yaptığımız incelemede 4 adet lake cilt kapağın istinsah tarihleri belli olanlar, üslupları dikkate alındığında 18. yüzyıldır. Katalog bilgilerinde tarih kaydı olmayan eserler diğer yazma eser kütüphanelerinde yer alan ciltler ile stil kritiği yapılarak 18. yüzyıl dâhilinde ele alınabileceğini belirlenmiştir.

Mücellitleri belli olmayan cilt kapaklarının deri ve mukavva ile kaplandığı görülmüştür. Bu dönem ciltlerde bordür uygulaması yer alır. Kapak kenarlarında kalın bordürlerin yüzeyi yaprak, hançeri yaprak, sarmal dallar üzerinde rumi, gonca, penç ve çiçeklerle bezenmiştir. Köşeler sadeleştirilmiş kıvrım dalların oluşturduğu biçimlerle köşeler süslenmiştir.

18. yüzyılın en büyük özelliği natüralist üslupta çiçeklerin geleneksel öğelere katılmış olmasıdır. Çiçekler, bazen tüm cildi kaplayacak şekilde yerleştirilmiş dallar üzerinde gül, zeren, küpe, nergis, hercai çiçekleri, bazen de kurdele ile bağlanarak gül, gül goncası, peygamber çiçeği ve yapraklarıyla birlikte buket haline getirilmiştir. Gülün arkadan görünecek şekilde bezenmesi ile buket derinlik kazanmıştır. Kullanılan renklerde pembe, sarı, yeşil ve mavi renk ve tonlarının hâkim olduğu kompozisyonda gölgelendirme yapılarak hacim kazandırılmış çiçekler oldukça realisttir. “Mesnevî”nin ise şemse yüzeyinde Hz. Meryem ve Hz. İsa’nın minyatürü oldukça dikkat çekicidir.

Klasik dönem örneklerinde olduğu gibi ¼ oranında simetrik desen de kullanılmıştır. Tam zeminli, paftalarla sınırları belirlenmiş lake cilt kapak yüzeyi rumi ve hatayi grubu çiçeklerle bezenmiş, altın, yeşil, pembe, kırmızı, mavi renk ile motifler renklendirilmiştir.

İç kapak bezemesinde halkar üslubunda çeşitli çiçek düzenlemesi ve bahar açmış ağaç motifi yer alırken minyatürlü iç kapak bezemesi de bulunur.

Sonuç olarak; cilt sanatının tarihsel gelişimi içinde sanatkârlar ortak bir üslup dahilinde lake cilt kapaklarını tasarlamışlardır. Lake cilt kapaklarının malzeme, renk, bezeme açısından doğru ve nitelikli çalışmaları, gelecek kuşaklara aktarılması kültür ve sanat değerlerimizin belgelenecek tanıtılması açısından önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Akar, A., (1969). Tezyini Sanatlarımızda Vazo Motifleri, *Vakıf Dergisi*, 8: 2.
- Arıtan, A.S., (2008). Türk Kitap Medeniyeti, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- Binark, İ., (1975). Eski Kitapçılık Sanatlarımız, Ankara.
- Çağman, F., (1989). Ali Üsküdârî, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, C.2: 458.
- Çığ, K., (1949). On Sekizinci Asır Lake Tezhipçilerinden Ali Al Üsküdarî, *Türk Tarih, Arkeologya ve Etnografya Dergisi*, 5: 192-202.
- Çığ, K., (1970). Türk Lake Müzehhipleri ve Eserleri, *Sanat Tarihi Yıllığı*, 3: 243-252.
- Çığ, K., (1971). Türk Kitap Kapları, İstanbul: Yapı ve Kredi Bankası.
- Demiriz, Y., (1986). Osmanlı Kitap Sanatında Natüralist Üslupta Çiçekler, İstanbul: Acar Matbaacılık Tesisleri.
- Demiriz, Y., (2019). Osmanlı Kitap Sanatında Doğal Çiçekler, İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Derman, Ç., (1999). Osmanlı Asırlarında Üslup ve Sanatkârlarıyla Tezhip Sanatı, *Osmanlı*, C.11: 108-119, Ankara.
- Derman, U., (2012). Cilt ve Ebru Sanatı, İslam Sanatları Tarihi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Özbek, Y., (2005). Kayseri Raşit Efendi Kütüphanesindeki Kitap Kapakları, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayını.
- Özen, M.E., (1998). Türk Cilt Sanatı, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Tanıncı, Z., (1993). Türk Cilt Sanatı, *Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı*, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

URL 1: www.millikutuphane.gov.tr, Erişim Tarihi: 30.01.2019.